

Фарфорова мала пластика в музеї історії міста Бердичева

Анотація: В статті розповідається про колекцію фарфорових статуєток, які знаходяться в експозиції Музею історії міста Бердичева.

Ключові слова: фарфор, статуєтки, скульптури, порцеляна.

Слово «фарфор» походить від перського «фарфурі», що означає «цісарський»; так називалися кращі здавна відомі персам сорти порцеляни, що виготовлялися на імператорських китайських заводах. У самому Китаї і на Заході цього слова не знають. У Китаї фарфор називається «циці», у Німеччині – «порцелян», у Франції – «порслен», звідки пішло вживане в Росії на початку 18-го століття слово «порцелін», що застосовувалось нарівні зі словом «фарфор». Колиска найдавнішого фарфору – Китай. Виробництво порцеляни виникло там, згідно з переказами, близько двох тисяч років тому. Старовинний китайський фарфор відноситься до вершин світового мистецтва, і кращі його зразки досі цінуються на вагу золота.

Фарфорова скульптура малих форм або мала пластика - оригінальне художнє явище. Вона має всі ознаки станкової скульптури, але в той же час це різновид декоративно-прикладного мистецтва.

У фарфоровій пластиці поєднуються засоби художнього вираження об'ємно-просторових і прикладних мистецтв.

Завдяки цьому порцелянова скульптура має надзвичайно широкі образно-виразні можливості: об'ємність форми, розпис фарбами, багатофігурність, сюжетність і т. д.

В українській радянській фарфоровій скульптурі малих форм знайшли художнє відображення історичні події. Створено, зокрема, образи військового, робочого, колгоспниці, пілота, прикордонника, танкіста, піонера, космонавта, лікаря, балерини і інших.

Відвідувачі музею можуть побачити кілька десятків відточених з порцеляни предметів скульптурної пластики.

Високоякісний художній фарфор був гордістю України, і порцелянова пластика в українському фарфорі займала завжди важливе місце.

В Музеї історії міста Бердичева експонуються роботи, автором яких була С.В.Голембовська:

- скульптура «Дівчинка з собачкою» або «Ну ж бо відніми». Київський експериментальний кераміко-художній завод, (1924-2006) або Полонський завод художньої кераміки (1895-2008).

- «Фігуристка» («Конькобіжниця»). Київський експериментальний кераміко-художній завод;

- скульптура «Вершник». 2 скульптури. Київський експериментальний кераміко-художній завод;

- скульптура «Діти і голуби». Дві статуетки. Баранівський фарфоровий завод;

- скульптура «Лижник».

Голембовська (Бозан) Світлана Владиславівна (1927 - 2016). Професійну освіту здобула в Одеському художньому училищі ім. М. Грекова як художник-кераміст.

У 1951 р. Світлана Голембовська почала працювати на Київському експериментальному кераміко-художньому заводі (КЕКХЗ). Художниця створювала порцелянові скульптури малих форм, такі як «Дівчинка з цуцням», «Лижник», «Сніговик», «Дівчинка з м'ячем», «Маленька мама», «Нове плаття», «Діти з голубами», «Господарочка», «Вершник» та ряд інших. Вони тиражувалися впродовж тривалого часу на Київському, Полонському, Баранівському та Ризькому фарфорових заводах і нині є предметами для колекціонування.

Починаючи з 1964 р. Світлана Голембовська працювала на Київському заводі художнього скла – одному з найбільших скляних підприємств України.

С.В.Голембовська – заслужений художник України (1982), учасник багатьох республіканських, всесоюзних і міжнародних виставок. Її твори експонувалися в Україні, Росії, Грузії, Болгарії, Югославії, Франції, Італії, Канаді, Японії, Австрії, Німеччині, Португалії, Китаї та Польщі. Твори художниці прикрашають зібрання багатьох музеїв і приватних колекцій.[2]

В експозиції статуетка «Якутка». створена Покосовською Валентиною Михайлівною. Виготовлена статуетка на Баранівському фарфоровому заводі.

Скульптура «Шкідник», виготовлена на Полонському заводі художньої кераміки (ПЗХК). Автор Албул Валерій Вікторович, (1955 - 2018) - художник-кераміст, провідний скульптор ПЗХК, випускник Одеського державного художнього училища ім. М. Б. Грекова. 1980-1984 рр. працював на Городницькому фарфоровому заводі, а 1984-1989 рр. - на ПЗХК. 31 березня, під час урагану, трагічно загинув у дворі свого будинку в селі Холодна балка на Одещині.[1] «Валерій мав унікальну здатність створювати приголомшливі по виразності картини в ... кераміці. Глина в його руках оживала, наповнювалася фарбами і набувала обсяг.»- згадує про нього друг і сусід Сергій Стебліненко.[6]

Великий внесок у розвиток фарфорової пластики малих форм зробила своєю творчістю Оксана Леонтіївна Жнікруп. (1931 — 1993) — українська фарфористка. Після закінчення вишу, з 1952 по 1954 рік працювала на Барановському порцеляновому заводі. З 1955 по 1987 працювала скульптором на Київському експериментальному кераміко-художньому заводі. Вона створювала посудні форми, та різні скульптури, присвячені темам сучасного життя і літературним персонажам. Тонко відчуючи матеріал, вона створювала граціозні, художньо досконалі, порцелянові статуетки. Серед них переважають жіночі образи - «Дебют», «Балерини», «Регулювальниця», «Вчителька», «Доктор» і ін. Пластично вишукані скульптурки художниці майстерно доповнювала ніжним, м'яким по тональності розписом, що надає виробам художню виразність і завершеність. Її скульптура «Школярка», виготовлена на Полонському заводі художньої кераміки, експонується в Музеї історії міста Бердичева.

Нова гігантська статуя, 14-метрова інсталяція під назвою «Балерина, що сидить» відомого скульптора Джеффа Кунса, встановлена в Нью-Йорку біля Рокфеллер-центру у травні, може виявитися копією статуетки української мисткині Оксани Жнікруп.[3]

Відвідувачів музею часто звертають увагу на скульптуру «Перша літера», у багатьох дома така є або ж була. Виготовлена вона на Полонському заводі художньої кераміки, автор статуетки І. Коломієць.

Інна Антонівна Коломієць (1921 — 2005) — видатний український скульптор, заслужений художник України (1973), член Національної спілки художників України (1973). Творчість Інни Коломієць — приклад автентичного національного мистецтва ХХ століття. З 50-х років вона тонко вплинула на вектор розвитку українського соцреалізму.

Велике значення в житті Інни Коломієць відіграли навчання в аспірантурі Академії архітектури УРСР. Перша популярність до Інни Коломієць прийшла зі статуеткою, переповненою глибокого змісту, «Перша літера» (1953 рік), яка була випущена мільйонними тиражами. ««Перша літера» - мати сидить з книгою, біля неї дівчинка, висота 230 мм - так назвала свою роботу Інна Коломієць. У цій скульптурній групі все дуже просто і разом з тим сповнене глибокого змісту - і дочка на першому плані композиції, і фігура матері: вона не просто вчить читати, вона випромінює тепло, любов. Плавні лінії силуету скульптури, лаконічність образотворчої мови, велика безпосередність і життєвість, - ось характерні риси твору. Художниця тут говорить не тільки про щастя матері, але і, про одне з найголовніших його умов, про світ. Безмежно щастя і спокій, тому що на землі тихо». Так описана скульптура І.Коломієць «Перша літера» в журналі «Антиквар».[4]

Після закінчення художнього інституту в 1951 році Інна Коломієць брала участь майже в усіх великих художніх виставках.

Роботи Інни Коломієць знаходяться в Музеї сучасного мистецтва України, українських художніх та краєзнавчих музеях, а також у приватних українських та європейських колекціях.[5]

Скульптура «Дівчинка з санчатами» виготовлена на Полонському заводі художньої кераміки. Автор роботи Кошелев Станіслав Дмитрович (05. 07. 1929, Дніпропетровськ – 17. 09. 1991, Київ) – скульптор. Член Спілки художників України (1959). Закінчив Київський художній інститут.

Скульптура «Перші кроки» виготовлена на Полонському заводі художньої кераміки, автор-художник Шуляк (Заїка) Таїсія Миколаївна.

Скульптура «Материнство» виготовлена на Полонському заводі художньої кераміки. Автор роботи Ліпіса Олена Олексіївна.

Це далеко не повний перелік фарфорової малої пластики в музеї історії міста Бердичева. Ці подарунки вже стали історією

Фарфорова статуетка здавна вважалася витонченим і вишуканим подарунком. У минулі часи подарунок з порцеляни могли собі дозволити купити тільки вельможі. У наш час ці чудові фігурки стали доступні всім і за ціною можна вибрати найприйнятніший варіант. Популярним і якісними досі залишаються і китайські порцелянові статуетки.

Якщо вибирати статуетку з порцеляни за жанром, наприклад, статуетки птахів або порцелянові статуетки балерини, то найпопулярнішими вважаються фарфорові статуетки янголят , адже це стильний подарунок-оберіг.

Джерела та література:

1. Албул В.В. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ru.bidspirit.com/ui/lotPage/source/catalog/auction/5562Поговорки-Скульптурная-композиция>
2. Голембовська Світлана Владиславівна [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://konshu.org/section/decor/golembovska-svitlana.html>
3. Євгенія Грейс. Нова скульптура у Нью-Йорку може бути плагіатом роботи української художниці <https://hromadske.ua/posts/nova-skulptura-u-niu-yorku-mozhe-buty-plahiatom-roboty-ukrainskoi-khudozhnytsi>
4. Журнал «Антиквар» № 7-8, 2011 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://journals.ua/hobbies/antikvar/1645-07-11.html>
5. Коломієць Інна Антонівна [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Файл:Монумент_Слави_у_Житомирі.jpg
6. Одесская жизнь. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://odessa-life.od.ua/news/47972-umer-nastoyaschiy-hudozhnik-foto>